

Manama Zirvesi ve “Yüzyılın En Büyük Barış Projesi (!)”

Prof. Dr. Sema Kalaycıođlu

Hatırlanacağı gibi 1. Dünya Savaşı'nın resmen sona ermesinden tam bir yıl önce, yani Kasım 1917'de Balfour Deklarasyonu yayınlanmıştı. Bu Deklarasyon ile bölgeyi, yenik düşen Osmanlı ordusundan bilfiil devir alan Birleşik Krallık, yönetim yetkisini kullanarak Filistin topraklarında bir İsrail devletinin kurulmasını kolaylaştıracağını açıklamıştı. Tabii önce, 1917 yılından sonra, kendi topraklarını kendi rızaları ile dışarıdan gelen Yahudi yerleşimcilere satan Filistinli Araplar olduğunu unutmayalım. Bunlar muhtemelen, savaş yorgunu ve başka diyarları tavattun etmek isteyen insanlardı. Ama 29 Kasım 1947 yılında Birleşmiş Milletler'in Filistin topraklarının bölünmesini (partition) onaylamasından sonra İsrail devleti 1948'de kurulmuş, süreç içerisinde binlerce Filistinli ya evini barkını kendiliğinden terk etmiş veya bölge dışına 48 saat içerisinde zorla çıkarılmıştı. Dolayısı ile modern zamanların Filistin-İsrail uzlaşmazlığı resmen işte bu tarihten sonra başlamıştır demek doğru bir saptama olur.

Kushner'in Kucağındaki Kadim Kâbus

Şimdi din kitaplarındaki anlatılara dayanan geçmişinden öte, 72 yıldır resmen bölgeyi kasıp kavuran bir sorun, **“tüyü bitmemiş damad-ı şehriyari Jared”in kucağında**. Hem o, hem de kayınbaba Trump, Jared'in planı ile İsrail-Filistin sorununu, güyâ yüzyılın en büyük barış anlaşması ile çözecek. Ama ayrıntıları çok da bilinmeyen “büyük barış projesi” için seçilen zirve yeri bile hatalı. Bahreyn, Manama'da toplanan barış gündemine katılmadığını, sadece ev sahibi olarak toplantıya mekân sağladığını açıklayıverdi. Tabii Filistin (El Fetih ve Hamas olarak) 25-26 Haziran Manama zirvesine katılmıyor. İsrail de zahiri olarak orada yok. Filistin tarafı zaten Jared'in tarafsızlığına güvenmek konusunda başından beri sıkıntılı.

“Dostlar Kushner'i Alışverişte Görsün”

Kayınbaba Trump, işsiz damada, zaten çözülmesi mümkün gözükmeyen bir sorunu, oyalansın diye verdi diye düşünen ve bu laubali tutuma içerleyen Filistinlilerin sayısı az değil. İsrail-Filistin sorununu bu güne kadar kim çözebildi ki Jared çözsün! **“Yüzyılın en büyük barış projesi”ymiş. Kuzey Kore ve İran olmadı. Bir de Filistin'i mi deneyelim diye düşündü acaba Trump?**

Amerikalılar günlük yaşamlarında bireysel başarıyı kutlayıp marifete iltifat eden, ama başarısızlığı cezalandırmayan insanlardır. Bu nedenle, bir iş için bir çaba gösterir ama başarılı olamazsanız size hemen teselli mükâfatı olarak **“en önemlisi sen yapabileceğinin en iyisini yapmaya çabaladın”** (**“The Most Important is that You’ve Tried Your Best”**) derler. İşte şimdi ben yolun sonunda damadın böyle bir teselli ile mükâfatlandırılacağına gözüm kadar eminim.

Bu arada mevcut ve çözülemeyecek kadar karmaşık sorunlar yokmuş gibi kabul edilerek Manama’da bir Filistin Fonu oluşturuluyor. Manama toplantısının baş katılımcılarından Suudi Arabistan’ın pamuk elini cebine götürmesi bekleniyor. Mısır’ın ise ne yapacağı hiç belli değil. Gözetmen mi yoksa denetçi mi olacak? Gazze Şeridi’nde yaşayan 2 milyona yakın insana, eski arka bahçesinin sakinleri olarak o mu “dur - geç” diyecek veya göz kulak olacak? Bunlar hep belirsizlik alanları.

Mülkün Temeli Adalet Değil, Paranın Gücü Mü Olacak?

Ama Jared Kushner, daha dün, yani 25 Haziran 2019’da ABD vergi mükellefi hesabından, Filistin için 50 milyar dolarlık bir söz verdi. Paranın yönetiminde yed-i emin veya kayyum kim olacak? Para ne zaman, hangi işler için ve kimlere verilecek? Mutemet kabul edilen Filistinli ve İsraililer var mı? Bir sektör önceliği saptandı mı? Arazi bölüşümü ve mülkiyet konularında belirsizlik varken yoksa gayrimenkul ve arazi parsellemeye mi işe başlanacak?

Eğer yoksulluğun ortadan kaldırılmasına öncelik verilecekse işe Gazze Şeridinden mi başlanacak? Gazze elektrifikasyon, yol, havaalanı, Nitelikli Sanayi bölgeleri hep eski projelerdi. Bunları yeni proje olarak Jared nasıl takdim edecek? **Yoksa Golan’lardaki Trump city’e karşılık, bir de Gazze’de Kushner City mi kurulacak?** Tabii en önemli soru yoksulun hâlinden Jared ne anlar? O sadece paranın gücü ile mülkün temelini girmeyi bilir; Adaleti gözetebilir mi? Bu konu şüphe götürür.

Manama Zirvesi Eski Köye Yeni Ne Getirebilir?

Kudüs, Gazze deniz kuşatması, Gazze ve Batı Şeria’dan İsrail’e açılan kapılardaki sınır (Border crossings) güvenlik denetimleri gibi günbegün insan hayatını etkileyen konuları veri kabul edip önümüzdeki on yıl içinde kan ve gözyaşının egemen olduğu topraklara, Jared Kushner barış planı olarak yeni sayılabilecek, daha önce 1994 Paris protokolünde ve Oslo süreçlerinde bile olmayan ne getirecek? Çok Uluslu Kalkınma Bankası da nedir? Bu IBRD veya Dünya Bankası değil miydi? “Bu yeni bankaya kim müdür olacak?” diye sormuyorum. Ama “merkezi

nerede olacak?" diye sormak dilimin ucuna geliyor. Tüm bu süreci kuşku ile karşılayıp, **"Filistin satılık değildir"** diye tepki veren Hamas ve "deniz ablukasını ivedilikle kaldırın; Bize serbest insan ve mal dolaşım hakkını geri verin" diyen El Fetih sözcüsü Hanan Eşrafi de aynı soruları soruyor olmalı. Olaya zaten tiyatro gibi bakan Çin, Manama zirvesini boykot ederken, Japonya ancak **"iki devletli çözüme yatkın"** bir barış sürecini desteklemeye hazır olduğunu açıkladı bile.

Manama Zirvesi ile dünyanın hala bir numaralı ülkesi ABD, eski köye yeni hiçbir şey getiremeyecek.